

ÇANAKKALE'DE ŞEHİT OLAN İLGINLILAR*

Nuri KÖSTÜKLÜ**

ÖZET

Bilindiği üzere, yakınçağ Türk ve Dünya tarihinde Çanakkale muharebelerinin önemli bir yeri vardır. Ancak bu savaşlarda şehit olan Türklerle ilgili yeterince araştırma yapılmamıştır.

Bu araştırmada, Ilgın Vefayata Mahsus Vukuat Defterleri esas alınarak ve diğer kaynaklar da incelenerek Çanakkale muharebelerinde şehit olan Ilgınlılar tespit edilmiş ve bu şehitler değişik açılardan değerlendirilmiştir

Anahtar Kelimeler: I. Dünya Savaşı, Türkler, Ilgın, Şehit, Çanakkale Muharebeleri

MARTYRS FROM İLGIN WHO FOUGHT IN ÇANAKKALE BATTLE

ABSTRACT

As it is known, Çanakkale Battle occupies an important room in the history of recent age Turkish era and World history. However, there are a few studies on the Turkish martyrs who fought in these battles.

In this study, martyrs from Ilgın are found out and these martyrs are handled from different perspectives based on the death toll records and probing on the other recourses.

Key Words: Çanakkale Battle, The Great War, Turks, Ilgın, Martyrs.

---

* 30 Haziran-2 Temmuz 2010 tarihlerinde Ilgın'da yapılan "I. Ulusal Ilgın Sempozyumu"nda bildiri olarak sunulmuştur.

** Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, A.Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Bşk.

Giriş

I. Dünya Savaşı'nın çok önemli cephelerinden biri olan Çanakkale, daha sayısını bile tam tesbit edilemediği şehitlerle birlikte 211 bin civarında Türk askerine mâl olmuş¹; fakat, tarihî Türk ordusu da ezici ve üstün düşmanını zayıf gücü, ama erişilmez imanı ile yenerek kahramanlıkları serisine bir yenisini katmıştı.

Çanakkale muharebelerinin sebeplerine bakıldığında, öncelikle I. Dünya Savaşı'nın sebepleri ne ise, aynı sebeplerin Çanakkale muharebeleri için de geçerli olduğu söylenebilir. I. Dünya Savaşı'nın çıkış sebepleri arasında; Avrupa'da değişen dengeler ve özellikle sanayi inkılabının patlak vermesiyle pazar ve hammadde ihtiyacının sömürgecilik faaliyetlerini kamçılması, başta gelmekle birlikte, “Hasta Adam” Osmanlı pastasının paylaşma yarışı da şüphesiz bizim üzerinde duracağımız en önemli sebep olmalıdır. Meseleye Türkiye perspektifinden bakıldığında, I. Dünya savaşı, sonuç itibarıyla Anadolu'da Türk devletinin hakimiyetine son vermek anlamına gelen “Şark meselesi” nin hallinden başka bir gayeye matuf değildi. Şüphesiz, İttifak ve İtilaf devletlerinin kendi aralarında değişik sebeplere dayalı hesaplaşmaları vardı. Ama bizim açımızdan savaşın sebebi ne “Şark meselesi” noktasından bakmak gerekiyor. Durum bu olunca Çanakkale muharebelerinin temel sebebini, daha Osmanlı'ya res-

¹ Kesin olmamakla birlikte yabancı kaynaklarda verilen bilgilere göre, İtilaf devletlerinin kayıpları 205.000 İngiliz, 47.000 Fransız olmak üzere 252.000 civarındadır. Türklerin kaybı ise, bazı kaynaklara göre 251.309, bazılarına göre, 213.187, veya daha farklı rakamlardır. Bkz., Genkur. ATASE yay., **Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi** V. Cilt 3. Kısım Çanakkale Cephesi Harekatı, Ankara 1980, s.499-500; Alan Moorhead, **Çanakkale Geçilmez**, (Tercüme Günay Salman), İstanbul 1972, s.475; Fikret Günesen, **Çanakkale Savaşları**, İstanbul 1986, s.357; Fahri Belen, **20'nci Yüzyılda Osmanlı Devleti**, İstanbul 1973, s.271; İ.Hami Danişmend, **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi**, C.IV, s.430. ; Bu konuda en son yayınlardan olan MSB'nin Şehitlerimiz (Ankara 1998) adlı eserde, Türk kaynaklarına göre İtilaf kuvvetlerinin kayıpları 180.000 (İngilizler 155.000, Fransızlar 25.000), yabancı kaynaklara göre toplam 252.000 (İngilizler 205.000, Fransızlar 47.000) zayıat verdikleri; Türklerin ise 57.263'ü şehit geri kalanı yaralı, esir ve kayıp olmak üzere 211.000 zayıat verdikleri belirtilmektedir. Ancak buradaki şehit sayısının daha fazla olması gerektiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.. Çünkü, ileride tanıtacağımız gibi, bizim araştırdığımız bazı il ve ilçe Vefâyâta Mahsus Vukuât Defterleri'ndeki şehit kayıtlarının, “Şehitlerimiz” deki ilgili il veya ilçe kayıtlarından en az % 50-60 daha fazla olduğu görülmüştür.

men savaş açmadan bile Devletin başkentini ele geçirerek savaş dışı bırakıp Anadolu'da Türk hakimiyetine son vermek niyet ve sebeplerini öncelikle görmek gerekiyor. Bunun dışında, İngiltere ve Fransa o zamanda zor durumda olan Çarlık Rusyası ile doğrudan temasa geçip savaş güçlerini artırmak, Osmanlı Devleti'nin Süveyş kanalı ve Hindistan yolu üzerindeki baskısını kaldırmak ve Orta Avrupa'ya sızan Alman Avusturya ordularını arkadan çevirmek için bu harekati gerekli görmüşlerdi. Öteyandan, Çankkalede elde edilecek başarı, savaşta yerini belirlemede kararsız olan bazı Balkan ülkelerini de İtilaf Devletleri safına çekecekti.

İtilaf Devletleri bu düşüncelerle Boğazlara yönelik ilk hücumu 3 Kasım 1914'te başlattılar. Üstelik Osmanlı'ya resmen savaş ilan edilmeden 2 gün önce. Türk kuvvetleri de bu saldırılara hemen karşılık verdi. İlk İngiliz filosu Çanakkale Boğazı'nı kolaylıkla geçip İstanbul'a varacağını hesap ederek ve kendinden emin bir tavırla 19 Şubat 1915'te saldırıya geçti, Türk tabyaları bombalandı. Bu saldırıları Mart ayı başına kadar sürdürdülerse de bir sonuç alamadılar. İtilaf güçleri 17 Mart günü büyük bir saldırı planı yaptılar. Nusrat mayın gemisinin ve Türk topçusunun destanlaşan kahramanlıkları, pek çok düşman savaş gemisini Boğazın karanlık sularına gömdü. 18 Mart'ta İtilaf Devletleri hiç de ummadıkları büyük bir bozguna uğradılar. Bunun üzerine General Hamilton yönetimindeki Anzaklar ve diğer İngiliz ve Fransız kuvvetleri kara hareketına başladılar. Nisan'ın son haftasından itibaren Seddülbahr, Arıburnu, Kirte, Sığındere ve diğer mevkilere çıkarma harekati başladı. Karadaki bu çarpışmalar değişik aralıklarla Ocak 1916 başına kadar sürdü. Bu çarpışmalarda Mustafa Kemal'in başında bulunduğu 19. Tümen Arıburnu ve Anafartalar'da, ve diğer mevzilerde çarpışan Türk ordusu adeta destan yazdı. Belki de İngiliz ve Fransızlar tarihlerinde görmedikleri bir yenilgiyi tadarak ve onbinlerce kayıp vererek adeta kanla sulanan Türk topraklarını 8-9 Ocak 1916'da terke mecbur kaldılar.

Zaferin Türk ve Dünya tarihine fevkalâde tesirleri oldu. Bu tesirleri veya sonuçları şu ana noktalarda toplamak mümkündür:

Dünya tarihi açısından baktığımızda;

1. Her şeyden önce şunu belirtmeliyiz ki, o zamana kadar “yenilmez” olarak bilinen İngilizler hakkındaki imaj sarsılmıştır. Bu durum sömürgelerdeki hürriyet hareketlerini ümitlendirmiş onlara moral kaynağı olmuştur. Bu bakımdan Çanakkale zaferi dünya sömürgecilik tarihinde bir dönüm noktası olabilecek özelliktedir. Nitekim İngilizler hakkındaki bu imajın sarsılmasının ilk meyveleri, Hindistan’da görülmeye başlandı ve İngiliz sömürgeciliğine karşı hürriyet mücadeleleri giderek arttı.

2. Çarlık Rusyası’na boğazlardan yardım gidemeyince, Bolşeviklerin işi kolaylaşmış ve Ekim 1917’de bir Bolşevik ihtilalinin gerçekleşmesinde belki de bu faktör önemli olmuştur.

3. Bulgaristan Osmanlı Devleti safında savaşa girdi.

4. Türkler açısından I. Dünya Savaşı 3 yıl uzamış oldu. Çünkü İtilaf Devletleri’nin Çanakkale’de kazanacakları galibiyet, Boğazlar ve İstanbul’un ele geçirilmesiyle Osmanlı’nın o zaman savaş dışı kalması için yeterli idi.

5. “Hasta Adam” Osmanlı’nın bir başka ifadeyle Türk milletinin gücü, emperyalistlerce yeniden idrak edilmiş oldu.

Türk tarihi açısından bakacak olursak;

1. Bu zaferle birlikte Türk’ün kendine güven duygusu artmıştır. Bu durumun ileride başlayacak olan Millî Mücadele için bir azim ve moral kaynağı olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Çünkü, 18.yy. ortaları ve özellikle Tanzimat’tan itibaren Osmanlı Devleti’nin sürekli gerileyişi ve mağlubiyetler, Türk milletinin psikolojisi üzerinde olumsuz tesirler bırakmış idi. Hatta yeni bir Türk Cumhuriyetinin doğuşunun moral temellerinin Çanakkale’de atıldığını söylemek gerçekleri ifade etmek olur.

2. İstanbul’un işgali, dolayısıyla Savaşı 3 yıl daha uzamış oldu.

3. Çanakkale Zaferinin belki de ileriye dönük en önemli sonuçlarından biri, bu zaferle birlikte Mustafa Kemal adının temayüz etmesidir. Nitekim, İstanbul'da bir dergi başarılarından dolayı Mustafa Kemal'in resmini kapak resmi yaptı. Şüphesiz bütün bu gelişmeler, ileride başlayacak olan Türk İstiklal Savaşı'nın liderinin ortaya çıkışının zeminini hazırlamıştır.

4. Bütün bu olumlu sonuçların yanısıra, Türk milletinin bu savaşta çok kayıp vermesi, özellikle yetişmiş, kalifiye insanların kaybı, Çanakkale'nin bir başka boyutudur. Öyle ki, verilen kaybı, o zamanın tahmin edilen 11-12 milyonluk Anadolu nüfusuna oranladığımızda 50-60 kişide 1 kişinin, bir başka ifade ile hemen her sülaleden şehit, yaralı veya kayıp verildiği rahatlıkla söylenebilir².

Türk tarihi açısından bu kadar önemli olan bir kahramanlık destanını acaba, bir sosyal tarih konusu olarak yeterince incelenebildi ve yeni nesle aktarabildi veya öğrenebildi mi? Bugün 95. yılı idrak edilen şu anlamlı günlerde Çanakkale zaferini millî tarih terbiyesi içinde, yeni nesle mesajlar verecek şekilde değerlendirebiliyor muyuz? Şüphesiz bu sorulara değişik alanlarda ve konularda yani yapılması gereken çalışmalar hususunda, Çanakkale Muharebelerinin kapsamlı bir kitabının yazılması, filmlerinin hatta çizgi filmlerinin yapılması, şehitlerin tespiti ve konuyla ilgili anıtların dikilmesi vb. daha pek çok farklı teklifler getirilebilir. Ama burada yalnızca, bildirinin konusunu oluşturan “şehitler” üzerinde durulacaktır.

Araştırmanın temel kaynağını Ilgın Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü Arşivi'nde bulunan 1 ve 2 numaralı *Ilgın Vefayata Mahsus Vukuat Defterleri* (=KVMVD) oluşturmuştur. Aşağı- yukarı 20 yıldır araştırmalarımızda değerlendirdiğimiz ve literatüre tanıtmaya çalıştığımız, *Vefayata Mahsus Vukuat Defterleri* yakın tarihimizin özellik-

² Bu değerlendirmeler hakkında bkz., Nuri Köstüklü, “Çanakkale'de Şehit Olan Yalvaçlılar”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Mart 2004, sayı:58; Nuri Köstüklü, “Çanakkale'de Şehit Olan Bodrumlular”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Temmuz 2005, sayı: 62.

le şehitler üzerine yapılacak çalışmalarda önemli kaynakları arasında bulunmaktadır. Bir çeşit ölüm kayıt defterleri denilebilecek bu kayıtlarda, ölen kişinin ölüm sebebiyle birlikte, nerede, ne zaman öldüğü, medenî durumu, lakabı vb. diğer bütün kimlik bilgileri yer almaktadır³. İlgın'ın şehitlerinin tespitinde fevkalade önemli olan bu defterler baştan sona incelenmiştir⁴. 293 sayfadan oluşan *1 Numaralı İlgın Vefayata Mahsus Vukuat Defteri*'nde müteselsil numarası belirtilmiş olarak 6880 kişinin kaydı vardır. Ayrıca son sayfada 10 kişilik ayrı bir kayıt daha bulunmaktadır. *2 Numaralı İlgın Vefayata Mahsus Vukuat Defteri*'nde ise 1 Numaralı Defter'in sıra numarasını müteakip ölüm kayıtları yapılmış olup 1933 yılı sonuna kadar olan ölümler kaydedilmiştir. 1 Numaralı Defter eski yazı rik'a hattıyla yazılmış olup, şehit kayıtlarının büyük bölümü bu defterdedir. 2 Numaralı Defter'de yeni harfler kullanılmış olup bu defterde sonradan yapılan şehit kayıtlarına rastlanmıştır.

Araştırmanın temel kaynağını oluşturan bu defterlerin yanı sıra, Milli Savunma Bakanlığı'nca yayınlanan *Şehitlerimiz* adlı dökümanter yayın da⁵ gözden geçirilmiştir. Her iki kaynağın birlikte değerlendirilmesi sonucu ortak bir listeye ulaşılmıştır. Sözkonusu ortak liste üzerinden Çanakkale'de Şehit Olanlar ve Diğer Cephelerde Şehit Olanlar ayrı bir tasnife tabi tutulmuştur. Toplam 356 şehidin künyesine ulaşılmıştır.

³ Bir tarih kaynağı olarak bu defterleri ayrıntılı analizi için bkz., Nuri Köstüklü, "Balkan Savaşları'ndan Milli Mücadele'ye 'Şehitler' üzerine yapılacak Bilimsel Araştırmalarda Metod ve Kaynak Meselesine Dair Bazı Düşünceler", **Dokuzuncu Askeri Tarih Semineri Bildirileri II**, Atase yay., Ankara 2006, s.205- 219; Bize ölüm kayıtlarıyla ilgili fevkalade ayrıntılı bilgi veren bu defterlerde, yalnızca ölüm tarihlerini ihtiyatla karşılamak gerektiği kanaatindeyiz. Zaman zaman defteri tutan katip, şehit olan kişinin şehit olduğu tarihi Nüfus dairesine bilgisinin geldiği tarih olarak yazabilmektedir. Bu da bazen 2-3 aylık bir farkı doğurabilmektedir.

⁴ İlgın Vefayata Mahsus Vukuat Defterleri üzerindeki çalışmalarımıza 2002 yılında başladık. Bu defterlerin mikrofilmlerinin alınmasında bize türlü desteği sağlayan dönemin İlgın Kaymakamı sayın Mehmet Kurt'a teşekkür ediyorum. Milli Mücadele'de şehit olan İlgınlılar üzerine yaptığımız sonuçlar, 16 Mayıs 2003 tarihinde İlgın'da düzenlenen Atatürk ve Milli Mücadele'de İlgın konulu Panel'de tarafımızdan sunulmuştur.

⁵ **Şehitlerimiz**, C.4, MSB., yay., Ankara

Aşağıda verilen listelerde “*ölüm tarihi*” “*Rumi*” olanlar, KVMVD'den ulaşılan şehitleri, “*Miladi*” tarihle verilenler ise “Şehitlerimiz” adlı yayından yapılan tespitleri ifade etmektedir. Bunun yanı sıra “*italik*” yazılan künyeler, “Şehitlerimiz”de de olup ama ayrıntılı bilgilerine KVMVD'de ulaşılanları göstermektedir. Toplam listelerde Çanakkale'de şehit olan 356 kişinin, 200'ünün tam künyesi IVMVD'den tespit edilmiştir. Bu bize, şehitleri tespit, Vefayata Mahsus Vukuat Defterleri'nin önemini göstermektedir.

Araştırmanın kapsamına gelince, I. Dünya Savaşı yıllarında Ilgın'ın idarî durumu esas alınmış, o yıllardaki Ilgın merkez, köy ve nahiyeleri araştırma alanımıza dahil edilmiştir. Günümüzde, Ilgın'a bağlı olmayıp araştırma yıllarımızda Ilgın'a bağlı olan köy ve mahalleler araştırmanın kapsamında tutulmuştur. Meselâ, günümüzde ayrı bir ilçe olan Derbend o yıllarda Ilgın'a bağlı bir köy idi. Aşağıdaki listede de görüleceği üzere, günümüzde yeni yapılan ilçelere bağlı olan bazı köyler, araştırmaya konu olan yıllarda Ilgın'a bağlı idiler. Dolayısıyla, I. Dünya Savaşı yıllarındaki Ilgın'ın idarî durumu esas alınarak listeler buna göre tespit edilmiştir.

Araştırmada Çanakkale'de şehit olan 356 Ilgınlı'nın künyesine ulaşılmıştır. Şüphesiz bu rakam, asla kesin sayıyı ifade edemez. Bu sayı mevcut kaynaklardan ulaşılabilen şehitleri ifade etmektedir. Şüphesiz kayıtlara girmeyen veya bize ulaşmayan şehitlerin olması kuvvetle muhtemeldir.

Çanakkale'de Şehit olan Ilgınlılar'ın listesi şöyledir.

ÇANAKALE'DE ŞEHİT OLAN İLGİNLİLER'İN LİSTESİ

Köy veya mahallesi	lâkabı	Adı	Baba adı	Anne adı	D. yılı	Varsa eşi	Şehadet yeri	Şehadet tarihi	Yaşı
Mecidiye	Muratoğulları	Abbas	Kamil	Sema	1306		Arıburnu	25 Temmuz 1331	25
Yorazlar k.		Abdulkadir	Halil	Hatice	1309		Çanakkale	23 / 5 / 1331	22
Bulcuk		Abdullah	Mustafa	Zeliha	1304		Çanakkale	0 / 1 / 1332	28
Bulcuk Köyü		Abdullah	Mustafa	Emine	1300		Çanakkale	0 / 10 / 1331	29
<i>Mahmuthisar</i>		<i>Abdullah</i>	<i>Ahmet</i>	<i>Raziye</i>	<i>1299</i>		<i>Seddülbahr</i>	<i>16 Teşrin-i Evvel 1331</i>	<i>32</i>
Mahmuthisar		Abdullah	Hüseyin	Halime	1295		Seddülbahr	19 Haziran 1331	36
Tevfikiye		Abdullah	Yusuf	Fatma	1304		hastane Akbaş	1 Ağustos 1332	28
		Abdullah	İsmail		1298		Sığındere	18.04.1915	33
Mahmuthisar		Abdullah	Hasan				Seddülbahr	19.04.1915	
Dereköy		Abdullah	Osman		1298		Arıburnu	27.04.1915	33
<i>Bulcuk k.</i>	<i>Abacıoğulları</i>	<i>Abdullah</i>	<i>Mehmet</i>	<i>Ayşe</i>	<i>1304</i>		<i>Kerevizdere,</i>	<i>8-9 Haziran 1331</i>	<i>27</i>
Bulcuk Köyü		Abdurrahman	Mustafa	Emine	1302		Çanakkale	0 / 1 / 1330	28
Bulcuk Köyü		Abdurrahman	Yusuf	Keziban	1300		Çanakkale	0 / 1 / 1334	34
		Abdurrahman	Hasan		1316		Hastane 9. Fırka Seyyar	12.07.1921	21
Argıthanı		Abdülselem	Seyyit		1301		Hastahane	21 Şubat 1331	30
Mecidiye		Abdülveli	Abdurrahman		1295		Zeytindere	13.05.1915	36
	Hüsman	Adem	Hüsman		1304		Hastane 11. ağır mecruhin	02.07.1915	27
Orhaniye		Adil	Aziz		1299		Hastane Akbaş	08.11.1915	32
Derbend		Ahmet	Osman	Fatma	1312		Hastane Davutpaşa	5 Teşrin-i Sani 1332	20
Şevketiye		Ahmet	Hüseyin	Zehra	1308		Çanakkale	1330	22
Bulcuk	Abdülga ni oğulları	Ahmet	Mehmet		1306		Arıburnu	1915 (?)	25
Balkı		Ahmet	Mehmet	Ziyet	1304		Gelibolu havalisinde	21 Teşrin-i Evvel 1331	27
Eldeş Köyü		Ahmet	Mehmet	Fatma	1299		Çanakkale	1330	31
Güneypınar		Ahmet	Mustafa	Fatma	1299		Hastanede	6 Kanun-ı Evvel 1331	32
Reşadiye		Ahmet	Ahmet	Şükriye	1297		Hastanede	1332	35

Değiş K.	Mustafaoğlu	Ahmet	Mustafa	Ayye	1293		Hastane Arıburnu firka-ı seyyar	24 Ağustos 1331	38
Zaferiye		Ahmet	Yakup	Zeynep	1297		Şimal grubunda	22 Eylül 1331	34
Ayaslar		Ahmet	Hacı Osman	Zarife	1295		Hastane Tekfurdağı	28 Eylül 1331	36
Aşağı Çiğil		Ahmet	Halil		1298		Tiryandafil Çiftliği	19.04.1915	33
		Ahmet	Mehmet		1307		Hastane Kale-i sultaniye	25.04.1915	24
	Metaloğulları	Ahmet	Emin		1308		Seddülbahr	29.05.1915	23
		Ahmet	Yakup		1297		Şahintepe	05.07.1915	34
Sebiller		Ahmet	İsmail		1294		Anafartalar	27.10.1915	37
Bulcuk		Ahmet	Mehmet	Fatma	1305		Çanakkale	0. 1.1334	29
Tekke		Ali	İsmail	Hatice	1311		Çanakkale	1331	20
		Ali	Hasan	Fadime	1308		Anafartar	3 Kanun-ı evvel 1331	23
Şevketiye		Ali	Mahmut	Keziban	1304		Çanakkale	1331	27
Bulcuk	Bedeloğulları	Ali	Mustafa		1303		Arıburnu	1915 (?)	28
Mahmuthisar	Berberoğlu	Ali	Mustafa	Elife	1300		Arıburnu	23 Haziran 1331	31
Kembos		Ali	Mehmet	Zeynep	1299		Çanakkale	1332	33
		Ali		Fatma	1297		Arıburnu	24 Teşrin-i Sani 1331	34
Eldeş Köyü		Ali	Hüseyin	Ümmüğü İslüm	1299		Çanakkale	1333	34
Çatak Köyü		Ali	Hüseyin	Ümmüğü İslüm	1296		Çanakkale	1333	37
Kembos		Ali	Mustafa	Emine	1296		Çanakkale	1333	37
		Ali	Ahmet	Ayşe	1294		Arıburnu	25-26 Temmuz 1331	37
Çatak		Ali	Hasan	Şerife	1300		Conk Tepe	28 Temmuz 1331	31
	Himmetoğlu	Ali	Osman	Şerife	1295		Anafartalar,	30 Temmuz 1331	36
Köstere		Ali	Emin	Anakız	1303		Çanakkale	4/4/1333	30

		Ali	Hasan		1299		Zonik Tepe	28.05.1915	32
Eldeş Köyü		Ali	Osman		1308		Anafartalar	30.05.1915	23
		Ali	Hüseyin		1299		Kireçtepe	03.06.1915	32
		Ali	Mustafa		1309		Hastane Ağır Mecruhın 1.seyyar	13.06.1915	22
		Ali	Halil				Hastane ağır mecruhın 1.seyyar	28.06.1915	
Yenice		Ali	Halil	İsmihan	1304	Şerife	Seddülbahr	7-8 Haziran 1331	27
Köstere		Ali Osman	Musa	Hamdiye	1297		Çanakkale	10/6/1332	35
	Abdurrahmanoğullarından	Ali Rıza	Osman		1309		Sığındere	26.09.1915	22
Şevketiye		Barık	Hasan	Rafiye	1308		Çanakkale	1331	23
		Bayram	Ömer		1308		Sığındere	06.05.1915	23
		Bayram	Mustafa		1293		Kanlı Tepede	13.07.1915	38
Behlülbey mah.	Süleymanağa oğlu	Bekir	İlhan	Emine	1303		Anafartalar	21/8/1331	18
Aşağı Çiğil	Dedeoğulları	Bekir	Osman		1309		Anafartalar	26.05.1915	22
		Bekir	Selam		?		15. Fırka Sıhhiye Bölüğü	02.08.1915	
		Bekir	Bekir		1307		Hastane Cenup grubu sevk Mecruhın	21.09.1915.	24
Tekke	Bektaşoğulları	Bektaş	Osman	Ayşe	1296		Seddülbahr	17 Teşrin-i Sani 1331	35
Kembos		Celal	Halil	Habibe	1309		Şahintepe	28 Mart 1331	22
Kembos	Dellaloğulları	Celal	Halil		1309		Şahintepe	28.05.1915	22
		Cemalettin	Abdurrahman		1308		Şahintepe	28.05.1915	23
Bekri (?)	Aşaroğlu	Emin	Mehmet	Sakine	1301		Arıburnu	5-6 Mayıs 1331	30
Balkı	Dermanoğlu	Emin	Mehmet	Zeynep	1297		Arıburnu	26 Temmuz 1331	34
		Ethem	Hacı Yakup		1307		Hastane Mekteb-i Harbiye	23.10.1915	24
Yukarı Çiğil		Fettah	Halil	Asiye	1295		Seddülbahr	25 Teşrin-i Sani 1331	36

Bulcuk	İbrahimoglu	Galip	Mustafa	Fatma	1294	Ayşe	Şimal Grubunda	5 Eylül 1332	38
		Hacı Ali	Fettah		1295		Hastane Cenub grubu sevk mecruhin	17.09.1915	36
Bulcuk		Halil	Hasan	Keziban	1312		Çanakkale	0 / 11 / 1330	18
		Halil	İbrahim		1294		Hastane Şimal grubu ağır mecruhin	05.03.1915	37
Aşağı Çiğil	Musaogulları	Halil	Mahmut		1307		Arıburnu	06.03.1915	24
Düğer	Hacı Derviş Halil	Halil	Ömer		1299		Hastane 9. Fırka Seyyar	22.04.1915	32
		Halil	Ahmet		1303		Kirte	31.05.1915	28
Eldeş	Halilağa	Halil	Hüseyin		1293		Arslan Tepe	18.07.1915	38
Düğer		Halil	Ali		1290		Hastane Şehit Muhtarbey	10.12.1915	41
Turgut (?)		Halil	Abdurrahman	Ayşe	1303		Seddülbahr	7-8 Haziran 1331	28
İşkan m.		Halil İbrahim	Mustafa	Emine	1307		Arıburnu	5-6 Mayıs 1331	24
Rüüs	Rahimoglu	Halil İbrahim	Ahmet	Keziban	1297		Arıburnu	5-6 Mayıs 1331	34
Bulcuk		Halil İbrahim	Mustafa	Emine	1266		Çanakkale	0 / 1 / 1332	66
		Halil İbrahim	Ahmet		1297		Arıburnu	05.03.1915	34
Yukarı Çiğil		Halil İbrahim	Ahmet		1292		Hastane Hilal-i Ahmer Cağaloğlu	26.06.1915	39
Mecidiye k.		Hamdi	Ali	Şerife	1307		Zonik Tepede	28 Temmuz 1331	25
Rüüs		Hamit	Yakup	Asiye	1310		Çanakkale	1331	21
		Hamit	Mehmet	Keziban	1307		Hastane Çanakkale	25 Haziran 1332	25
		Harun	Bayrak		1294		Seddülbahr	20.05.1915	37
Eldeş Köyü		Hasan	Mehmet	Emine	1308		Çanakkale	1330	22
Kembos	Hacı Mehmetoğulları	Hasan	Hüseyin		1308		Anafartalar	1915 (?)	23
Barakmuslu		Hasan	Ali	Dudu	1304		Çanakkale	1331	28
Geçit Köyü		Hasan	Mustafa	Zülfü	1305		Çanakkale	1333	28
Yukarı Çiğil	Hacı Hüseyin	Hasan	Mustafa	Selime	1293		Arıburnu	26 Temmuz 1331	38

	<i>oğlu</i>								
		Hasan	Ali		1299		Seddülbahr	11.05.1915	32
Mahmuthisar		Hasan	Abdülkadir		1299		Conk Tepe	28.05.1915	32
Aşağı Çiğil	Halimoğulları	Hasan	Mehmet Ali		1304		Soğanlı dere	30.05.1915	27
Şuhut k.		Hasan Ali	Muttalip	Fatma	1302	Fatma	Çanakkale	Temmuz 1331	29
Köşk m.		Hasan Ali	Mustafa	Fatma	1305		Çanakkale	23/7/1332	27
		Hasan Ali	Hüseyin				Hastane Akbaş	28.08.1915	
Çömlekçi	(Karada yotoğulları)	Hasan Hüseyin	İbrahim	Fatma	1307		Arıburnu	25 Temmuz 1331(25 Mayıs?)	24
		Hasan Hüseyin	Hasan	Keziban	1297		Hastane Davutpaşa	12 Mart 1332	35
Tekeler		Hasan Hüseyin	Mehmet		1296		Zonik Tepe	28.05.1915	35
Derbend		Himmet	Mehmet	Hatice	1295		Sığındere	19 Haziran 1331	36
Köstere		Himmet	İsmail	Emine	1297		Çanakkale	16/1/1332	35
Tekke		Hüseyin	İsmail	Hatice	1309		Çanakkale	1333	24
Derbend	Hacıoğlu	Hüseyin	Hüseyin	Fatma	1301		Hastane Üçüncü harp	16 Teşrin-i Evvel 1331	30
Derbend	Arabalioğlu	Hüseyin	Mehmet	Havva	1293		Anafartalar	3 Teşrin-i Sani 1331	38
Tekke		Hüseyin	Halil	Zeynep	1291		Arıburnu	1332	41
Yukarı Çiğil		Hüseyin	Ömer		1299		Seddülbahr	11 Temmuz 1331	32
Bekri (?)		Hüseyin	İbrahim	Şerife	1305		Sığındere	22 Eylül 1331	26
Mecidiye		Hüseyin	Mevlüt	Refiye	1311		Hastane Mecidiye	1 Temmuz 1332	21
Balkı	Göçmen oğulları	Hüseyin	Hasan		1304		Kanlı Tepede	06.03.1915	27
Avdan	İlyas oğullarından	Hüseyin	Hasan		1309		Sığındere	17.04.1915	22
		Hüseyin	Ali				Hastane 9. Firka Seyyar	22.04.1915	
		Hüseyin	İbrahim		1305		Sığındere	22.04.1915	26
		Hüseyin	Halil		1295		Seddülbahr	20.05.1915	36

		Hüseyin	Mehmet		1294		Hastane Şarköy 5. harp	29.05.1915	37
		Hüseyin	Mehmet		1303		Hastane 11. fırka scyyar	31.05.1915	28
Aşağı Çiğil	Menatoğulları	Hüseyin	Hüseyin		1302		Soğanlı dere Karargahı	02.06.1915	29
		Hüseyin	Osman				Hastane Şimal Gurubu	06.06.1915	
		Hüseyin	Hasan		1296		Şehitler sırtı	24.07.1915	35
	Emiroğulları	İbrahim	Halil		1306		Anafartalar		
	Kellekara oğulları	İbrahim	Ali Efendi		1302		Kirte		
Tekke		İbrahim	Mükrem	Emetullah	1304		Çanakkale	1332	28
Balkı	Hacımusa oğulları	İbrahim	Mevlüt	Keziban	1304		Arıburnu	5-6 Mayıs 1331	30
Barakmuslu		İbrahim	Ali	Şerife	1294		Çanakkale	1332	38
Bulcuk Köy		İbrahim	Memiş	Şerife	1297		Çanakkale	0 / 1 / 1336	39
Derbend	Molla Halil oğulları	İbrahim	Molla Musa	Şerife	1308	Fatma	Çanakkale	1331	29
Rüüs	Mütevelli oğulları	İbrahim	Hidayet	Ayşe	1303		Siğindere	26 Nisan 1331	28
Misafirli	Ali	İbrahim	Süleyman		1302		Arıburnu	06.03.1915	29
Balkı		İbrahim	Abdullah		1304		Hastane Biga 1. Menzil	12.03.1915	27
Aşağı Çiğil		İbrahim	Ali Çavuş		1298		Tiryandafil Çiftliği	19.04.1915	33
Beykonak		İbrahim	Mehmet		1309		Çataldere	05.07.1915	22
Mahmuthisar	Ağadan oğulları	İlyas	Hasan	Hatice	1299		Keçi deresi	30 Haziran 1331	32
		İlyas	Yahya		1308		Çanakkale	23.05.1915	23
Derbend		İsa	Abdurrahman	Sultan	1297		Seddülbahr	5 Temmuz 1331	34
Düğer		İsa	Ali	Kerime	1309		Arıburnu	9 Ağustos 1331	22
		İslam	Doğan		1295		Kireçtepe	28.06.1915	36
Bulcuk Köy		İsmail	Mustafa	Şerife	1311		Çanakkale	0 / 1 / 1332	21
Kembos		İsmail	Seyit Ali	Fadime	1307		Arıburnu	5-6 Mayıs 1331	24

<i>Osmaniye (Kapaklı)</i>	Kurnalı oğlu	<i>İsmail</i>	<i>Halil</i>	<i>Fatma</i>	1304		<i>Hastane Biga 2 nolu</i>	<i>18 Haziran 1331</i>	27
Dereköy		İsmail	Himmet	??	1300		Çanakkale	1334	34
<i>Mahmuthisar</i>		<i>İsmail</i>	<i>Veli</i>	<i>Hasibe</i>	<i>1297</i>		<i>Hastane Akbaş</i>	<i>18 Teşrin-i Sani 1331</i>	<i>34</i>
Kembos		İsmail	İsmail	Zeliha	1295		Çanakkale	1332	37
Derbend		İsmail	Musa	Emine	1296		Seddülbahr	Temmuz 1331	35
Osmaniye		İsmail	Haşim	Reşide	1302		Çanakkale	17/8/1331	29
Aşağı Çiğil		İsmail	Abdullah	Fatma	1301		Seddülbahr	3 Eylül 1331	30
Karaköy	Azizoğlu	İsmail	Mehmet	Keziban	1291		Hastane	6 Mart 1332	41
		İsmail	Abdullah				Hastane 9. Fırka Seyyar	02.04.1915	
		İsmail	Osman		1295		Seddülbahr	20.04.1915	36
		İsmail	İsmail		1309		Zonik Tepe	28.05.1915	22
		İsmail	Hasan		1308		Keçi deresi	21.06.1915	23
		İsmail	Habiç		1291		Hastane Hilal-i Ahmer Taksim	05.09.1915	40
Beykonak B		İsmail	Battal		1308		Hastane Şehit Muhtar Bey	24.12.1915	23
	Çaylak oğulları	İsmail	Mehmet		1307		Hastane Hilal-i Ahmer Beyoğlu	17.01.1916	25
<i>Nurşeyh</i>	<i>Sarı Ahmetoğulları</i>	<i>İsmail</i>	<i>Şerif Ali</i>	<i>Rahime</i>	<i>1303</i>		<i>Kerevizdere</i>	<i>8-9 Haziran 1331</i>	<i>28</i>
Balkı	Soğuoğlu	Kadir	Ali	Fatma	1309		Arıburnu	12 Ağustos 1331	22
Mazriye (?)	Hüseyin oğlu	Kamil	Hüseyin	Fatma	1309		Hastane Bahriye Merkez	17 Ağustos 1331	22
		Halil	Kasım	Ahmet	1298		Hastane Çapa Mecruhın	11.11.1915	33
Bulcuk		Mahmut	Süleyman	Ayşe	1309		Çanakkale	0 / 2 / 1335	26
Kembos		Mahmut	Mustafa	Meryem	1305		Çanakkale	1332	27
Güneypınar		Mahmut	Mustafa	Ayşe	1302		Çanakkale	1331	29
Reşadiye	İslamoğlu	Mahmut	Şerif..	Kadriye	1306		Hastane Merkez	13 Temmuz 1330	24
Çatak Köyü		Mehmet	Ali	Huriye	1313		Çanakkale	1332	19
Dereköy		Mehmet	Mustafa	Fatma	1315		Çanakkale	1334	19
<i>İhsaniye</i>	<i>Salihioğlu</i>	<i>Mehmet</i>	<i>Salih</i>	<i>Ayşe</i>	<i>1308</i>		<i>Çanakkale</i>	<i>9 Haziran 1331</i>	<i>23</i>

Kembos		Mehmet	İsmail	Raziye	1305		Çanakkale	1332	27
Derbend		Mehmet	İbrahim	Zeynep	1302		Seddülbahr	25 Teşrin-i Evvel 1331	29
Derbend		Mehmet	Musa	Ayşe	1302		Siğindere	22 Haziran 1331	29
Derbend	Durmuş oğlu	Mehmet	Ömer	Şerife	1299		Seddülbahr	23 Mayıs 1331	32
Derbend	Arabali oğlu	Mehmet	İbrahim	Fatma	1298		Siğindere	28 Haziran 1331	33
Derbend		Mehmet	Mehmet	Ayşe	1298		Hastane Davutpaşa	14 Haziran 1332	34
Mahmuthisar		Mehmet	Osman	Şerife	1297		Seddülbahr	10 Teşrin-i Sani 1331	34
Şevketiye	Mustafa oğlu	Mehmet	Mustafa	Hatice	1296		Arıburnu	1332	36
Bulcuk Köyü		Mehmet	Memiş	Şerife	1296		Çanakkale	0 / 8 / 1334	38
Kasabali		Mehmet	Süleyman	Hatice	1291		Hastane Davutpaşa	1332	41
Balkı	Veli Mehmet oğlu	Mehmet	Ali	Şerife	1292	Ayşe	Çanakkale	10 Teşrin-i Evvel 1331	39
Şihbedreddin m.		Mehmet	Hasan	Nefise	1302		Arıburnu	6.03.1331	29
Derbend		Mehmet	Nebi	Meryem	1298		Seddülbahr	20-21 Temmuz 1331	33
Aşığı Çiğil	Salih oğulları	Mehmet	Mustafa	Ayşe	1298		Arıburnu	26 Temmuz 1331	33
Derbend	Mollaha liloğlu	Mehmet	Molla Musa	Şerife	1297		Seddülbahr	19 Ağustos 1331	34
Daşdığın	Çakaloğlu	Mehmet	Muhsin	Sadiye	1308		Seddülbahr	23 Ağustos 1331	23
Tekke	Hüseyin oğlu	Mehmet	Hüseyin	Zeynep	1308		Arıburnu	29 Ağustos 1331	23
Yenice		Mehmet	Abdullah	Seyme	1308	Ayşe	Hastane Seyyar	13 Eylül 1331	23
Çavuşçu	Hacı ismailoğlu	Mehmet	Mehmet	Züleyha	1293		Hastane	28 Eylül 1331	38
Yukarı Çiğil	Karabölük oğulları	Mehmet	Ali		1305		Arıburnu	06.03.1915	26
	Cağışırılı oğulları	Mehmet	Hasan		1304		Çanakkale	06.03.1915	27
		Mehmet	İsmail				Hastane Şimal grubu	26.03.1915	
Dereköy	Kıbaroğulları	Mehmet	Mehmet		1305		Hastane Bahriye Merkez	31.03.1915	26
Beykonak		Mehmet	Süleyman		1305		Siğindere	22.04.1915	26
Mahmuthisar	İmam oğulları	Mehmet	Salim		1309		Seddülbahr	01.05.1915	
		Mehmet	İbrahim				Hastane Cenup grubu	04.05.1915	

		Mehmet	Kara		1295		Seddülbahr	10.05.1915	36
		Mehmet	Mustafa		1309		Şahintepe	26.05.1915	22
		Mehmet	Mustafa		1294		Arıburnu	26.05.1915	37
Gökbudak	Derviş Mehmet oğulları	Mehmet	Adıgüzel		1308		Kireçtepe	04.06.1915	23
	Derviş Mehmet oğulları	Mehmet	Hasan		1308		Kirte	04.06.1915	23
		Mehmet	Hasan		1302		Hastane Gülhane	05.06.1915	29
		Mehmet	Numan		1299		Hastane Akbaş	06.06.1915	32
		Mehmet	Mehmet		1293		Hastane Mekteb-i Harbiye	28.06.1915	38
		Mehmet	Mehmet		1308		Keçi deresi	27.07.1915	23
Balkı		Mehmet	Ali		1292		Hastane Şimal grubu ağır mecruhin	10.08.1915	39
Osmaniye (Kapaklı)	Derviş oğulları	Mehmet	Hasan		1296		Kirte	12.08.1915	35
İhsaniye	AliMerez oğulları	Mehmet	Ali Merez		1304		Anafartalar	03.09.1915	27
İhsaniye		Mehmet	Rıza		1301		Anafartalar	03.09.1915	30
Mahmuthisar	Çatlak oğullarından	Mehmet	Osman		1296		Şehitler sırtı	09.09.1915	35
Çobankaya		Mehmet	Himmet		1293		Hastane Davutpaşa	24.10.1915	38
		Mehmet	Abdullah		1296		Hastahane Gümüşsuyu	30.10.1915	35
	Vidinli Salihogulları	Mehmet	Abdullah		1303		Hastane Gümüşsuyu	31.10.1915	28
	Avşar oğullarından	Mehmet	Hacı Mehmet		1299		Çanakkale	24.12.1915	32
	Raileroğulları	Mehmet	Hasan		1302		Seddülbahr	00.05.1916	30
Derbent		Mehmet Ali	Ali	Ayşe	1302		Seddülbahr	13 Teşrin-i Evvel 1331	29
Kembos		Mehmet Ali	Osman	Havva	1296		Çanakkale	1332	36
<i>Cami-i atik m.</i>		<i>Mehmet Ali</i>	<i>Seyyit</i>	<i>Sakine</i>	<i>1305</i>		<i>Hastane Davutpaşa</i>	<i>5 Şubat 1331</i>	<i>26</i>
<i>Çömlekçi</i>	<i>Nasuhoglu</i>	<i>Mehmet Emin</i>	<i>Hasan</i>	<i>Fatma</i>	<i>1305</i>		<i>Arıburnu</i>	<i>5-6 Mayıs 1331</i>	<i>26</i>

Aşağı Çiğil	Köseoğlu	Mevlüt	Ramazan	Zeynep	1306		Seddülbahr	19 Haziran 1331	25
Barakmuşlu k.		Mevlüt	Mehmet	Keziban	1300		Çanakkale	1332	32
Ağalar	Hocaoğlu	Mevlüt	İbrahim	Sâkibe	1294		Hastane Selimiye	5 Şubat 1331	37
Kembos		Mevlüt	Muhsin		1304		Merkeztepe	06.03.1915	27
	Musa baş oğulları	Mevlüt	Osman		1303		Arıburnu	06.03.1915	28
	Deli Veli oğulları	Mevlüt	Mehmet		1302		Hastane Hilal-i Ahmer Beyoğlu	24.04.1915	29
Aşağı Çiğil	Fettah oğulları	Mevlüt	Hüseyin Efendi		1304		Soğanlı dere	03.06.1915	27
		Mevlüt	Mehmet		1308		Hastane 11. ağır mecruhin	05.07.1915	23
		Mevlüt	Hacı Abdullah		1299		Seddülbahr	16.10.1915	32
İhsaniye		Murat	Zevalettin		1308		Kocaçeşme Civarında	27.05.1915	23
Karaköy		Murat	Hacı		1296		Anafartalar	25.08.1915	22
Karaköy	Hacı Seyyit oğulları	Murat	Seyyit		1296		Anafartalar	25.08.1915	35
Balkı		Musa	Osman	Fatma	1306		Hastane Arıburnu fırka-ı seyyar	22 Haziran 1331	25
Derbend		Musa	Yusuf	Şerife	1303		Arıburnu	6 Haziran 1331	28
Derbend	Saraçoğlu	Musa	Hüseyin	Ayşe	1298		Seddülbahr	3 Teşrin-i Evvel 1331	33
Kembos		Musa	Abdulkadir	Ayşe	1305		Arıburnu	25 Temmuz 1331	26
Köstere	Bekir oğlu	Musa	Bekir	Şakire	1301		Çanakkale	Eylül 1331	30
Balkı	Hafız Musaoğulları	Musa	Mevlüt		1303		Arıburnu	06.03.1915	28
Kembos	Abdulganî oğulları	Musa	Hacı Ömer		1305		Seddülbahr	26.05.1915	26
Çatak		Musa Halil	Aşır		1293		Arıburnu	26.05.1915	38
Aşağı Çiğil	Hatapoğulları	Mustafa	Hasan		1310		Soğanlı dere	1915(?)	21
Yukarı Çiğil	Hacı Seyyitoğulları	Mustafa	Musa	Fatıma	1308		Arıburnu	24 Teşrin-i Sani 1331	23
Bulcuk Köy		Mustafa	Osman	Fatma	1309		Çanakkale	0 / 3 / 1332	23

Avdan		Mustafa	Süleyman	Emine	1307		Arıburnu	12 Mayıs 1331	24
Buleuk		Mustafa	Mehmet	Fatma	1310		Çanakkale	0 / 6 / 1335 (?)	25
Avdan		Mustafa	Ahmet	Fatma	1305		Arıburnu	5-6 Mayıs 1331	26
		Mustafa	Halil	Ayşe	1306		Çanakkale	1332	26
Tekke		Mustafa	İdris	Hatice	1304		Çanakkale	1332	28
Geçit Köyü		Mustafa	Kadir	Hatice	1303		Çanakkale	1332	29
Tekke		Mustafa	Ali	Güllüşah	1302		Çanakkale	1332	30
Buleuk	Abdügan ioğlu	Mustafa	Osman	Ayşe	1299		Seddülbahr	19 Haziran 1331	32
Tekke		Mustafa	Ömer	Şerife	1299		Seddülbahr	2 Kamun-ı Evvel 1331	32
Kembos		Mustafa	Yusuf	Fatma	1299		Çanakkale	1332	33
Değiş k.		Mustafa	Hasan	Meryem	1297		Seddülbahr	26 Teşrin-i Sani 1331	34
Kembos		Mustafa	İsmail	Fatma	1297		Çanakkale	1332	35
Tekeler K.		Mustafa	Halil İbrahim	Dudu	1296		Hastane 9. Fırka Seyyar	2 Haziran 1331	35
Kembos		Mustafa	Hasan	??	1295		Çanakkale	1332	37
Derbend	Aşaroğlu	Mustafa	Abdullah	Züleyha	1291		Seddülbahr	3 Teşrin-i Evvel 1331	40
Huşi (?) m.		Mustafa	Ahmet	Ayşe	1306	Hediye	Çanakkale	1333	27
Dığrak	Uluoğlu	Mustafa	Süleyman	Hamiyet(?)	1308		Hastane Arıburnu fırka-ı seyyar	20 Temmuz 1331	23
Mahmut Hisar		Mustafa	Ali	Ayşe	1296		Seddülbahr	25 Temmuz 1331	35
Avdan		Mustafa	Süleyman	Emine	1307		Arıburnu	26 Temmuz 1331	24
Derbend	Hanoğlu	Mustafa	Mustafa		1292		Conk Tepe	28 Temmuz 13 31	39
Tekke		Mustafa	Ömer	Hatice	1309		Hastane Akbağ	8 Ağustos 1331	22
Balkı	Deli Ahmetoğ lu	Mustafa	Mustafa	Esmine	1295	Saibe	Hastane Arıburnu	17 Eylül 1331 (1 Ağustos 1331)	36
Köstere		Mustafa		Emine	1300		Hastane Davutpaşa	9 Mart 1332	32
Cömerd(?)		Mustafa	Mustafa		1292		Hastane Davutpaşa	28 Mart 1332	40

Köstere		Mustafa	İlyas	Anakız	1303		Çanakkale	6/11/1333	30
	MollaHaliloğulları	Mustafa	Veli		1304		Arıburnu	06.03.1915	27
Eldeş Köyü	Sakallıoğullarından	Mustafa	Mevlüt		1307		Karakaş Tepelerinde	07.05.1915	24
Bulcuk	KocaMusaogulları	Mustafa	Mehmet		1298		Seddülbahr	20.05.1915	33
		Mustafa	Hacı Süleyman		1307		Arıburnu	26.05.1915	24
		Mustafa	Musa		1296		Seddülbahr	28.05.1915	35
Mahmuthisar	Molla Hasan	Mustafa	Abdullah		1296		Seddülbahr	28.05.1915	35
		Mustafa	Süleyman		1307		Hastane 5.Orduyu Hümayun Menzil	02.06.1915	24
Mahmuthisar	İmamogullarında	Mustafa	İbrahim				Anafartalar	03.09.1915	
Mahmuthisar	İmamogulları	Mustafa	Salim		1305		Anafartalar	04.09.1915	26
		Mustafa	Mehmet Ali		1305		Anafartalar	05.10.1915	26
		Mustafa	Mustafa				15. Fırka Sıhhiye Bölüğü	07.10.1915	
	Deli Emiroğulları	Mustafa	Hasan		1302		Seddülbahr	00.05.1915	29
Rüüs	Musluoğlu	Mustafa	Ali	Şefika	1307	Şerife	Seddülbahr	7-8 Haziran 1331	24
Geçitköy		Niyazi	Ahmet		1307		Sargı Mahallinde	12.06.1915	24
		Osman	Musa	Ayşe	1312		Çanakkale	1331	19
Kembos		Osman	Mehmet	Halime	1301		Çanakkale	1332	31
Daşdığın	Tolakoğlu	Osman	Mustafa	İfakat	1293		Hastane Anafarta	20 Teşrini Evvel 1331	38
Cömerd(?)		Osman	Mehmet	Ayşe	1302	Zeynep	Seddülbahr	8 Haziran 1331	29
Osmaniye		Osman	Selim	Rukiye	1315		Çanakkale	16.08.1333	18
	Alişoğulları	Osman	Mehmet		1303		Seddülbahr	01.04.1915	28
Mahmuthisar		Osman	Hüseyin		1299		Zonik Tepe	28.05.1915	32
	Göloğulları	Osman	Mehmet		1309		Azmağdere	14.06.1915	22

	Akkızoğullarında	Osman	Mehmet		1302		Anafartalar	12.08.1915	29
Bulcuk		Osman	Mevlüt		1308		İsmailoğlu Tepesi	27.09.1915	23
Bulcuk		Osman	Ali	Hatice	1307		Çanakkale	0.4.1332	25
Zaferiye		Ömer	Süleyman	Ayşe	1301		Çanakkale	1333	32
Kembos		Ömer	Memiş	Ümmüğü Isüm	1295		Çanakkale	1333	38
Derbend		Ömer	Ahmet	Keziban	1308		Arıburnu	25-26 Temmuz 1331	23
<i>Avdan</i>		<i>Ömer</i>	<i>Ahmet</i>	<i>Ayşe</i>	<i>1294</i>		<i>Seddülbahr</i>	<i>23 Ağustos 1331</i>	<i>37</i>
Ematiye Köyü		Ömer	İsmail	Rahime	1306		Çanakkale	Ağustos 1332	26
Köstere	Deli Bekiroğullar	Ömer	Musa		1305		Arıburnu	06.03.1915	26
		Ömer	Musa çavuş		1305		Hastane 9. Fırka Seyyar	08.04.1915	26
		Ömer	İbrahim		1298		Zonik Tepe	28.05.1915	33
Bulcuk		Ömer	Osman	Sakine	1304		Çanakkale	8-9 Haziran 1331	27
Rüüs		Rafî	Ali		1301		Hastane 9. Fırka Seyyar	25.04.1915	30
Köstere		Ramazan	Muhsin	Keziban	1304		Arıburnu	6 Mayıs 1331	27
Köstere	Deli Mustafa oğulları	Ramazan	Mehmet		1304		Merkeztepe	1915 (?)	27
<i>Dığrak</i>		<i>Ramazan</i>	<i>Mehmet</i>	<i>Cennet</i>	<i>1302</i>		<i>Arıburnu</i>	<i>10 Haziran 1331</i>	<i>29</i>
Yorazlar		Ramazan	Hüseyin	Fatma	1303		Çanakkale	8 / 5 / 1331	26
		Ramazan	Şaki		1308		Keçi dere	18.04.1915	23
Argıthanı		Ramazan	Ali		1307		Hastane 16. Fırka Seyyar	01.06.1915	24
	Müftü oğulları	Raşit	Mehmet		1306		Arıburnu	1915(?)	25
Osmaniye (Kapaklı)		Recep	Mehmet		1307		Merkeztepe	06.03.1915	24
		Reşit	Halil		1299		Hastane Ağa Hamamı Mecruhın	25.07.1915	32
Osmaniye (Kapaklı)		Rıfat	Hacı Yahya	Selime	1308		Kerevizdere	8-9 Haziran 1331	23

		Sadettin	Süleyman		1307		Hastane Akbağ	09.06.1915	24
		Sakıp	Osman	Elmas	1291		Hastane	6 Kanun-ı Sani 1331	40
	Kethüda	Salih	Osman		1289		Siğindere	25.10.1915	42
Köstere	Mehmetoğlu	Sani	Mehmet	Fatma	1308		Arıburnu	26 Temmuz 1331	23
Kembos		Satılmış	Mustafa	Ümmü	1309		Çanakkale	1332	23
Balkı		Seyit Ali	Mehmet	Emine	1291		Arıburnu	6 Ağustos 1331	40
		Seyyit	Orhan	Seva	1302		Hastane	8 Kanun-ı Sani 1331	29
		Seyyit	Hasan	Halime	1294		Hastane Davutpaşa	7 Mart 1332	38
		Seyyit	Ömer		1307		Şahintepe	03.06.1915	24
Balkı	Hacı Seyyit oğulları	Seyyit Ali	Mehmet		1297		Hastane Cenup grubu Ağır Mecruhin	06.07.1915	34
		Seyyit Ali	İbrahim		1297		Şehitler sırtı	22.09.1915	34
Rüüs		Seyyit Said	Ömer	Keziban	1307		Hastahane	28 Temmuz 1331	24
Avdan		Süleyman	Ali	Ayşe	1301		Arıburnu	18 Mayıs 1331	30
Geçit Köyü		Süleyman	Yusuf	Keziban	1304		Çanakkale	1334	30
Derbend		Süleyman	Musa	Keziban	1292		Hastane Uzunköprü	13 Kanun-ı Evvel 1331	39
Derbent	Çakıroğlu	Süleyman	Ali	Emine	1307		Arıburnu	14 Ağustos 1331	24
	Seyyit oğulları	Süleyman	Seyyit		1301		Arıburnu	06.03.1915	30
Avdan		Süleyman	Sarı Ali		1304		Hastane Hilal-ı Ahmer Taksim	15.03.1915	27
	Nuh oğulları	Süleyman	Şakir		1305		Kerevizdere	09.04.1915	26
	Murat oğullarından	Süleyman	Hüseyin		1302		Hastane Cenup grubu sevk	24.05.1915	29
Bulcuk		Süleyman	Osman		1306		Kireçtepe	03.06.1915	25
Çömlekçi		Süleyman	Musa		1303		Hastahane Gümüşsuyu	19.07.1915	28
?		Süleyman	Mehmet Ali	Fatma	1309		Seddülbahr	7-8 Haziran 1331	22
Osmaniye (Kapaklı)		Şaban	Hüseyin		1300		Hastane Mekteb-i Harbiye	27.08.1915	31

	Harunoğulları	Şahin	Harun		1297		Seddülbahr	03.05.1915	34
Eldes Köyü		Şakir (?)	Hüseyin	Ümmüğü İstüm	1304		Çanakkale	1332	28
Barakmuslu		Şevket	Bayzan	Ayşe	1306		Çanakkale	1331	25
		Şevket	Yakup		1306		Hastane Gümüşsuyu	16.06.1915	25
Bulcuk		Şükrü	Ali	Hatice	1309		Çanakkale	0 / 5 / 1335	26
Aşuğu Çiğil	Halim oğulları	Tahir	Mehmet Ali		1304		Soğanlı dere	30.05.1915	27
Güneypınar		Tevfik	Mustafa	Zeliha	1300		Çanakkale	0 / 11 / 1332	32
Mecidiye	Hüseyinoğlu	Tevfik	İsmail	Ayşe	1308		Anafartalar	11 Ağustos 1331	23
Yenice		Veli	İsmail	Şaika	1296		Hastane Hilal-ı Ahmer	5 Ağustos 1331	35
		Veysel	Ali		1296		Conk Tepe	28.05.1915	35
Orhaniye		Yakup	Hüseyin	Rahime	1306		Seddülbahr	2 Teğrin-i Sani 1331	25
Kembos		Yusuf	İsmail	Fatma	1304		Çanakkale	1332	28
Kembos		Yusuf	Mustafa	Fatma	1299		Çanakkale	1332	33
Bulcuk		Yusuf	Abdülkerim	Fatma	1296		Seddülbahr	19 Haziran 1331	35
Karaköy		Yusuf	İsa	Emine	1303		Seddülbahr	25 Temmuz 1331	28
Tekke	İmamoglu	Yusuf	Mehmet	Alime	1308		Hastane	18 Eylül 1332	23
		Yusuf	İsmail		1300		Tiryandıfil Çiftliği	17.04.1915	31
Beykonak		Yusuf	Kerim		1297		Seddülbahr	19.04.1915	34
Osmaniye		Zekeriya	Zekeriya	Sıddıka	1296		Çanakkale	19/7/1331	35
		Zeynel Abidin	Emir Hüseyin		1295		Seddülbahr	02.05.1915	36
Orhaniye		Zübeyr	İlaci Mehmet		1296		Kireçtepe	04.06.1915	35

Listede yer alan şehitleri değişik açılardan değerlendirmek mümkündür:

1. Köy ve mahallelere göre bir dağılım yaptığımızda; köyü belirtilmiş olan 247 şehide rastlanmıştır. Bunun dışında 7 şehidin mahalle adı verilmiştir. Geri kalan 102 şehidin mahalle veya köyü sütunu boş bırakılmıştır. Bu durumda olanların hemen tamamı “Şehitleri-

miz” den alınmıştır. Öyle zannediyoruz ki, MSB'nın sözkonusu yayınında, köyler belirtilmiş ama şehir merkezi sütunu boş bırakılmıştır, yani mahalleleri yazılmamıştır. Dolayısıyla, köy veya mahallesi belirtilmemiş bu 102 şehidin şehir merkezine ait olduğu düşünülmektedir. Bu tahminin doğruluğu varsayılırsa, Ilgın merkezden yaklaşık 109 şehit verilmiştir.

Köylerdeki şehitlerin dağılımına bakıldığında; en fazla 25 şehitle Bulcuk Köyü'nün geldiği görülmektedir. Bunu sırasıyla; Derbent (22 şehit), Kembos (21 şehit), Mahmuthisar (15 şehit), Balkı (13 şehit), Aşağı Çiğil (Çiğil-i Süflâ) (12 şehit), Tekke (11 şehit), Köstere (10 şehit), Osmaniye (Kapaklı) (8 şehit), Avdan ve Eldeş (7'şer şehit), Yukarı Çiğil ve Rüüs (6'şar şehit), Mecidiye (5 şehit) ve diğer köy ve kasabalar takip etmektedir (Bkz., GRAFİK:1, 1a, 1b). Ilgın şehir merkezinden şehit olanların künye bilgilerinde; Behlülbey, Cami-i Atik, Huşî, İskân, Köşk, Nurşeyh ve Şihbedreddin mahallelerinin isimleri geçerken, yukarıda açıklandığı üzere, pek çok kayıta da mahalle ismi verilmemiştir.

2. Şehitleri, *şehadet yerlerine* göre bir dağılıma tabi tutulduğunda; 85 şehidin cephede yaralandıktan sonra, değişik hastanelerde tedavi görürken Hakk'ın rahmetine kavuştuğu görülmektedir. Kayıtlarda, 79 şehidin *şehadet yerinde* çarpışma alanı belirtilmeksizin *Çanakkale* ifadesi bulunmaktadır. Bunu; Seddülbahr'de 50, Arıburnu'nda 49, Anafartalar'da 19, Sığındere'de 12 ve diğer çarpışma alanlarındaki şehadetler takip etmektedir. Bu veriler bize, Ilgınlıların çarpışma alanı olarak en fazla; Arıburnu, Seddülbahr, Anafartalar ve Sığındere'de şehit verdiğini gösteriyor. Bunun dışında, Çanakkale'nin hemen her yerinde şehadet mertebesine ulaşan Ilgınlılar'a rastlamak mümkündür (Bkz., GRAFİK:2).

3. Ilgınlı şehitleri isimleri açısından da bir değerlendirmeye tabi tutulabilir. Çünkü isimler, bir toplumun değer yargılarını ve tercihlerini anlama bakımından insanlara fevkalâde önemli ipuçları sunarlar. 356 şehit içerisinde en fazla gözlenen isimlere bakıldığında şöyle bir tablo ile karşılaşılmaktadır; Mehmet (48 kişide), Mustafa (41 kişide), Ali (20 kişide), İsmail (18 kişide) Hüseyin (17 kişide), Ahmet

(17 kişide), Osman (11 kişide), Abdullah, Ömer, Mevlüt (9'ar kişide) isimleri gözlenmiştir. Bu isimleri diğer isimler takip etmektedir (Bkz., GRAFİK: 3). Burada, şehitler arasında en fazla Mehmet ismine rastlanmıştır. Bilindiği üzere, Türkler, İslamiyete geçtikten sonra Peygamberin adını O'na hürmeten ve teeddüben önceleri Mehemed daha sonra da Mehmet olarak telaffuz etmişlerdir. Çok gözlenen diğer isimler de Hz. Peygamber'in adı veya aile efradından gelen isimler olduğu dikkat çekiyor. Bu durum, Ilgın ve çevresinde Türk- İslam kültürü ve değer yargılarını anlama bakımından çok önemli ipuçları vermektedir.

4. İsimler gibi, lâkaplar da önemli ipuçları sunarlar. Yukarıdaki şehit tablosu incelendiğinde, birden fazla gözlenen şehit lakapları şunlardır; Abdülganioğulları (Kembos 1, diğeri belli değil) (2 şehit), Arap Alioğulları (Derbent) (2 şehit), Aşaroğlu veya Öşüroğlu (Derbent 1, Bekrî ? 1) (2 şehit), Halimoğlu (Aşağı Çiğil) (2 şehit), Muratoğulları (Mecidiye 1, diğeri belli değil) (2 şehit), Hacı Seyyitoğulları (Balkı 1, Karaköy 1, Yukarı Çiğil 1) (3 şehit), Molla Haliloğulları (Derbent 2, Mahmuthisar 1, Belli değil 1) (3 şehit), İmamoğulları (Tekke 1, Mahmuthisar 3) (4 şehit) (bkz., GRAFİK: 4).

Bu veriler değerlendirildiğinde aynı lakabı taşıyıp farklı köylerden olan şehitleri belki lâkap benzerliği olarak düşünülebilir. Ancak, aynı köyden ve aynı lakabı taşıyan şehitler için aynı sülaleden birden fazla şehit verildiğini rahatlıkla anlamak mümkündür. Burada Derbent'ten Arap Alioğulları sülalesinin 2 şehit, Aşağı Çiğil'den Halimoğulları sülalesinin 2 şehit, Mahmuthisar ve Tekke'den İmamoğulları sülalesinin Çanakkale'de 4 şehit verdiği görülmektedir. Bu durum, Çanakkale'de bazı ailelerin birden fazla şehit verdiğini göstermektedir.

5. Çanakkale'de şehit olan Ilgınlılar'ın yaş durumlarına bakıldığında dikkat çekici bazı sonuçlara ulaşılmıştır. 18 yaşından 66 yaşına kadar, bir başka ifade ile eli silah tutan hemen her yaşta şehadet mertebesine ulaşanlar görülmüştür. Şehadet en fazla 22- 32 yaş grubunda yoğunlaşmıştır. 23 yaşında (30 kişi), 27 yaşında (23 kişi), 24, 28, 32, 35 yaşlarında (22'şer kişi), 29 yaşında (21 kişi), 26 yaşında (20

kişi), 22 yaşında (19 kişi), 34 yaşında (19 kişi) şehit olmuşlardır. Bunun dışında 18 yaşında ve 66 yaşında vatan savunmasında toprağa düşenler vardır. Behlülbey mahallesinden Süleymanağa oğullarından Emine'den olma Hasan oğlu Bekir Anafartalar'da şehadet mertebesine ulaştığında henüz 18 yaşında idi. Yine aynı şekilde, Bulcuk'tan Keziban ve Hasan'ın oğlu Halil ile Osmaniye'den Rukiye ve Selim'in oğlu Osman Çanakkale'de şehit olduklarında 18 yaşında idiler. 18 yaşında bu örnekler görülürken, Bulcuk'tan 1266 (1850) doğumlu Mustafa ve Emine'nin oğlu Halil İbrahim'in 66 yaşında şehadet mertebesine ulaştığı tespit edilmiştir. 40'lı yaşlarda ve diğer yaşlarda da şehadetler vardır (Bkz., GRAFİK: 5)⁶. Askerlik çağının altında ve çok üstünde görülen bu şehadetler, ancak gönüllü olmak ve vatan sevgisiyle izah edilebilir. Bu duygunun, Ilgın ve köylerinde bütün Ilgınlılar'da yoğun bir şekilde mevcut olduğu açıkça görülmektedir.

6. MSB'nin kayıtlarında (*Şehitlerimiz*), medenî durum bilgisi bulunmamaktadır. İVMVD'de medenî durumu ile ilgili ayrı bir sütun olmakla birlikte, kâtip tarafından bu bilgilerin zaman zaman dikkate alınmadığını ve yazılmadığı tahmin edilmektedir. İVMVD'den tespit edilen 200 şehidin ancak 10'unda eşinin adı yazılmıştır. Bu durumu 200 kişiden yalnızca 10'unun evli olduğu şeklinde yorumlamak doğru olmamakla birlikte, ihtiyatı da elden bırakmamak üzere, bekar olarak şehit olanların çoğunlukta olduğu düşünülebilir. Çünkü, Ilgın'a yakın diğer yerlerde, meselâ Kadınhanı, Akşehir, Yalvaç'ta yapılan araştırma sonuçlarında bekar olarak şehit olanların çoğunlukta olduğu görülmüştür. Sözkonusu yılların uzun süren savaş yılları olduğu dikkate alınmak durumundadır.

7. Dikkati çeken bir diğer durum da Babasının adıyla aynı adı taşıyan şehitlerin varlığıdır. Yukarıdaki listedeki 14 şehidin babasıyla aynı adı taşıdığı görülmüştür. Bu 14 şehitten 5'i Mehmet oğlu Mehmet, 3'ü Mustafa oğlu Mustafa, 2'ser kişi İsmail oğlu İsmail ve Hüseyin oğlu Hüseyin, ayrıca 1'er kişi Bekir oğlu Bekir ve Ahmet oğ-

⁶ 14 şehidin, bazılarının doğum tarihi bazılarının ise şehadet tarihi bilinmediğinden yaş bilgisine ulaşılammıştır.

lu Ahmet'dir (Bkz. TABLO:1). Bu durum bize göre oldukça anlamlı gelmektedir. Türk toplumunda, babası hayatta iken çocuğa aynı ismi koymak yok denecek kadar azdır. Ancak, çocuk doğmadan babası ölmüş ise, babasının hatırasına hürmeten çocuğa aynı ismin verildiği olurdu. Buradaki durumu, çocuğun doğmadan babasının ölmüş olmasıyla izah etmek daha akla yatkın görünüyor. Çünkü, eskilerin 93 Harbi olarak adlandırdığı 1877-78 Osmanlı Rus savaşından itibaren kısmî kesintilerle Osmanlı Devleti devamlı savaş halinde idi. Cepheyi de genellikle Anadolu beslemektedir. Büyük bir ihtimalle, yukarıda adlarını verdiğimiz babasıyla aynı adı taşıyan şehitler için “şehit oğlu şehit” ifadesinin kullanılabileceği düşünülmektedir. İlgin'ı, “şehit oğlu şehitler” bakımından da dikkat çeken bir konumda görüyoruz.

Sonuç

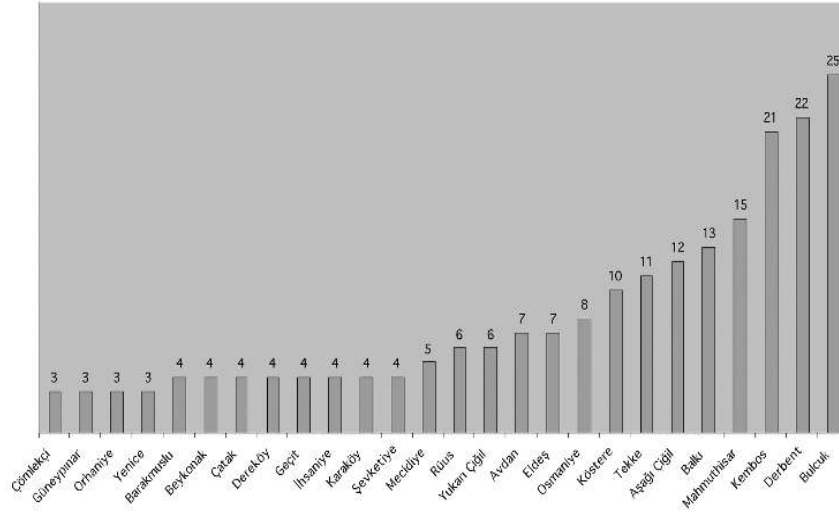
Araştırma boyunca ortaya çıkan bu veriler bize, *Şark Meselesi* kavramıyla Anadolu'da Türk varlığının tartışmaya açıldığı süreçte Türk'ün kaderini tayin eden Çanakkale Muharebeleri'nde İlginli şehitlerin önemli bir mevkie sahip olduklarını gösteriyor. Ancak, tarihin özellikle sosyal tarihin bilimsel bir anlayışla yeni nesillere öğretilmesi gerekiyor. Bu metodların başta geleni belki de en önemlisi, şehit isimlerinin ve değişik açılardan *şehitlik* kavramının yeni nesillere aktarılması olacaktır.

Milli hafızaya sahip çıkmayan, onları yeni nesillere aktarmayı bilmeyen milletler, hassasiyet cevherlerini, yaşama güçlerini, yükselme enerjilerini, hatta millet olma şuurlarını kaybederler. Bu düşüncelerle, merkez ve köylerden şehit olan İlginliler'in isimlerinin yazıldığı abideler hazırlanarak ilgili mekânlara nakşedilmesi, daha geniş anlamıyla şehitlerle ilgili sosyal tarih verilerinin yeni nesillere aktarılması, *coğrafyanın vatan* olmasında ve vatan kalmasında faydalı hatta gerekli bir uygulama olacağı kanaatindeyiz.

Bu duygularla, vatan savunmasında Şehit olan İlginliler'ı ve diğer vatan evlatlarını rahmetle, şükranla, minnetle anıyorum. Ruhları şâd olsun!

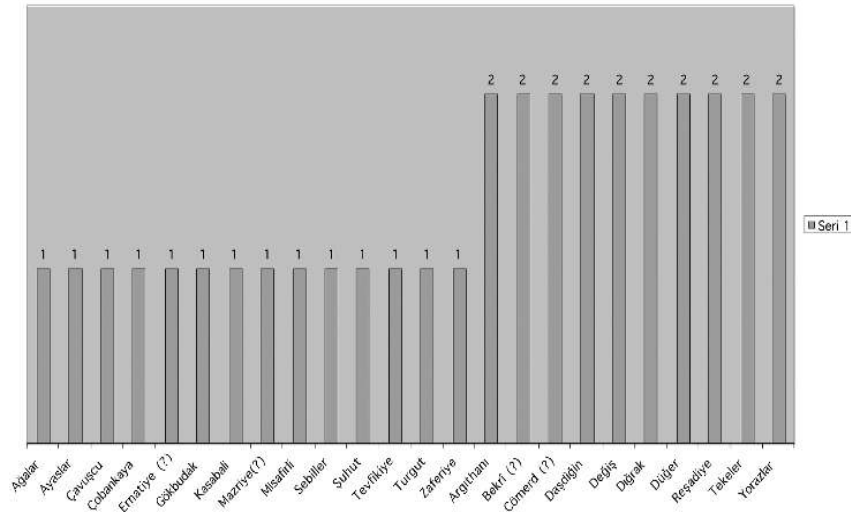
GRAFİK 1 1a: KÖYLERDEN ŞEHİT OLANLARIN DAĞILIMI

Grifik: 1b-3 ve DAHA FAZLA ŞEHİT VEREN KÖYLER

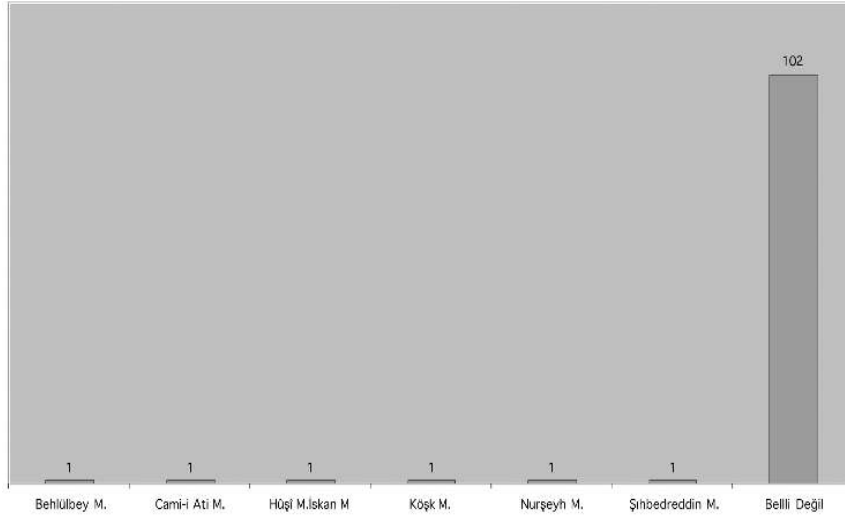
GRAFİK 1a:

1 ve 2 Şehit Veren Köyler

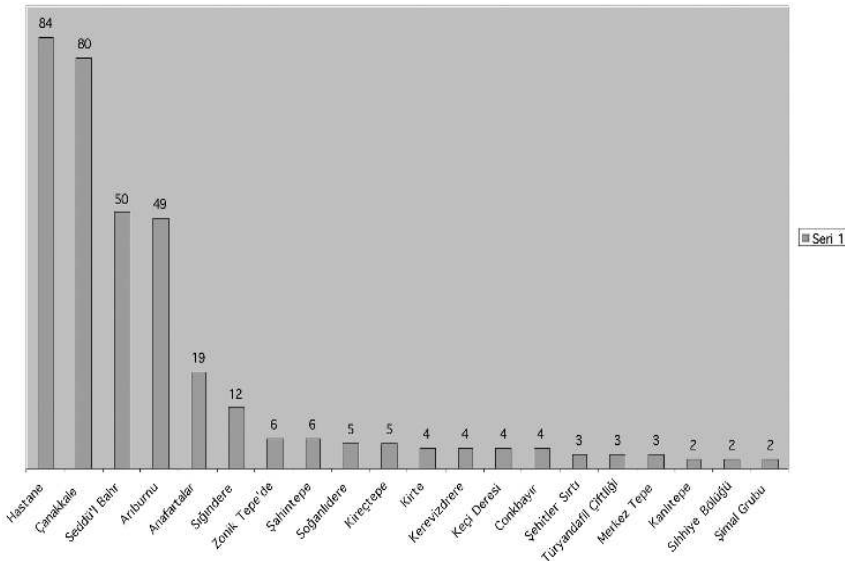

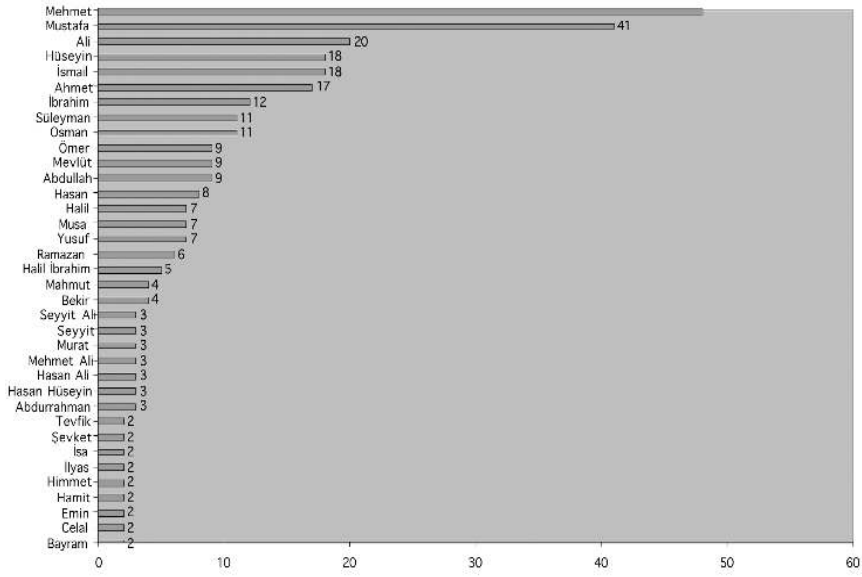
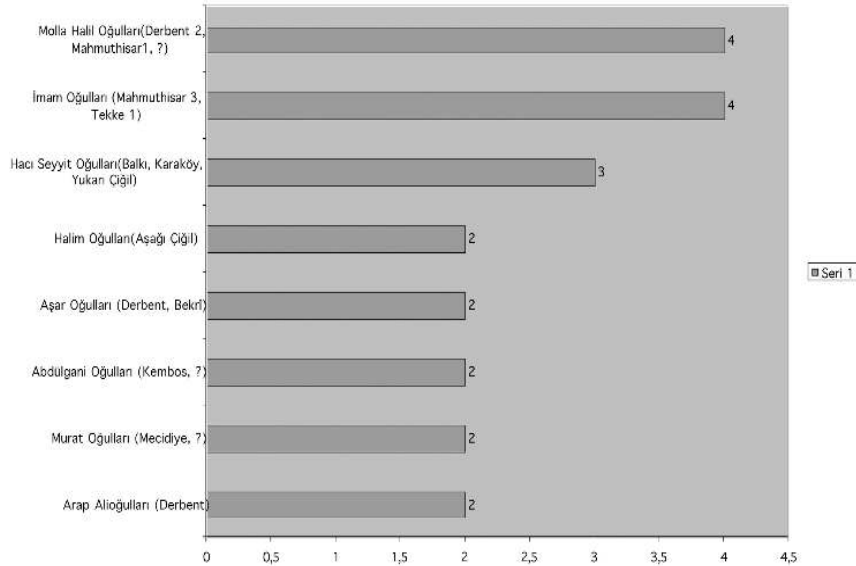
GRAFİK 1b: ILGIN MERKEZDEN ŞEHİT OLANLARIN DAĞILIMI

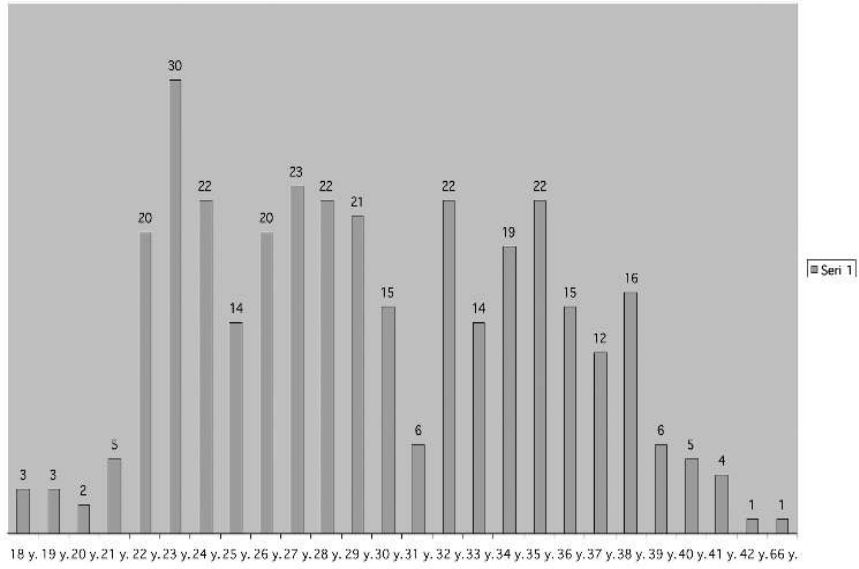
ILGIN MERKEZDEN ŞEHİT OLANLAR

GRAFİK 2: ŞEHADET YERLERİNE GÖRE DAĞILIMI

GRAFİK 3: ŞEHİTLERİN İSİMLERİNE GÖRE DAĞILIMI**GRAFİK 4: BİRDEN FAZLA GÖZLENEN ŞEHİT LAKAPLARI**

GRAFİK 5: ŞEHİTLERİN YAŞLARINA GÖRE DAĞILIMI

TABLO 1: BABASIYLA AYNI ADI TAŞIYAN ŞEHİTLER

Reşadiye		Ahmet	Ahmet	Şükriye	1297		Hastanede	1332	35
		Bekir	Bekir		1307		Hastane Cenup grubu sevk Mecruhin	21.09.1915.	24
		İsmail	İsmail		1309		Zonik Tepe	28.05.1915	22
Kembos		İsmail	İsmail	Zeliha	1295		Çanakkale	1332	37
		Mehmet	Mehmet		1308		Keçi deresi	27.07.1915	23
Derbend		Mehmet	Mehmet	Ayşe	1298		Hastane Davutpaşa	14 Haziran 1332	34
		Mehmet	Mehmet		1293		Hastane Mekteb-i Harbiye	28.06.1915	38
Cömerd(?)		Mustafa	Mustafa		1292		Hastane Davutpaşa	28 Mart 1332	40
Balkı	Deli Ahmetoğlu	Mustafa	Mustafa	Esmc	1295	Saibe	Hastane Arıburnu	17 Eylül 1331 (1 Ağustos 1331)	36
Çavuşçu	Hacı ismailoğlu	Mehmet	Mehmet	Züleyha	1293		Hastane	28 Eylül 1331	38
Derbend	Hacıalioğlu	Hüseyin	Hüseyin	Fatma	1301		Hastane Üçüncü harp	16 Teşrin-i Evvel1331	30
Derbend	Hanoğlu	Mustafa	Mustafa		1292		Conk Tepe	28 Temmuz1331	39
Dereköy	Kıbaroğulları	Mehmet	Mehmet		1305		Hastane Bahriye Merkez	31.03.1915	26
Aşağı Çiğil	Menatoğulları	Hüseyin	Hüseyin		1302		Soğanlı dere Karargahı	02.06.1915	29

